

METHODS IN DEVELOPING GARBAGE MANAGEMENT IN A PARTICIPATORY BY BANGNANG TOMBON ADMINISTRATION ORGANIZATION, PANTHONG DISTRICT, CHON BURI PROVINCE

Nantana Pasuk¹, Sarunya Lerdpattarak¹

¹Graduated School Of Commerce, Burapha University, Chon Buri 20131, Thailand

ABSTRACT

The purpose of this research was to 1) study garbage management policy of the community in Bangnang Tambon, Panthong District, Chonburi Province, 2) study the conditions and waste problems of the community in the Bangnang area, 3) to study participatory waste management methods in the community of the Tambon Administration Organization that are appropriate. The sample group in the study included 12 persons involved with Bangnang Tambon including community leaders, members of the Tambon Administration Organization and government officials. The study was carried out as a qualitative research, using in-depth interview.

From the research it was found that waste management policy of Bangnang Tambon Administration Organization included buying a garbage truck and garbage cans, allocating human resources to be responsible for waste management and issue waste management rules which are not yet enforced. The conditions and problems of waste management mostly originate from homes, shops and restaurants. Current waste management involves the separation of garbage to be sold, and burning or burying the rest. This leads to an increase in the garbage problem. Methods of waste management are not sanitary, lack garbage can and the community litters.

Participatory waste management methods should establish policies, goals and plans to manage the waste. Human resources should be developed and training should be given to the staff, officials and those involved in garbage management.

Keywords: Garbage management, community participation

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นันทนา ผาสุก¹, ศรีธยา เลิศพุทธรักษ์¹

¹วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี 13102, ประเทศไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษานโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกันชุมชนในตำบลบางบาล จำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านจำนวน 9 คน กลุ่มคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และกลุ่มพนักงานส่วนตำบล คือ ปลัด และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 2 คน ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการวิจัยพบว่า นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบาล ได้มีการดำเนินการจัดซื้อรถขยะ กับถังขยะ ดำเนินการสรรหาบุคลากรมาทำหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและออกข้อบังคับในการจัดการขยะมูลฝอย เรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย แต่ยังไม่มีความพึงพอใจในวิธีการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยมาจากบ้านเรือน ร้านค้า และร้านอาหาร วิธีการกำจัดขยะในปัจจุบันมีการคัดแยกขยะไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า และมีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการเผา หรือฝังกลบ ทำให้เกิดปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น วิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ขาดภาชนะรองรับขยะมูลฝอย และประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางบาลควรกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวางแผนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในเชิงรุกถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการ และควรมีการพัฒนาบุคลากร โดยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญและมีความจำเป็นในการร่วมมือแก้ไขกันอย่างเต็มความสามารถเพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนทุกระดับตั้งแต่ระดับ อบต. เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ซึ่งปัญหานี้มันวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สืบเนื่องจากความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและจำนวนประชากร

ที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดมูลฝอยสูงชันผลกระทบที่เกิดจากมูลฝอยในชุมชน โดยเฉพาะในสถานที่และวิธีการกำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ได้แก่ กลิ่นเหม็น แหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรคต่าง ๆ การปนเปื้อนต่อน้ำผิวดิน และน้ำใต้ดินจากน้ำชะมูลฝอย เป็นต้น การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการตั้งแต่วินาทีนี้ ซึ่งข้อมูลด้านการจัดการมูลฝอยเป็นสิ่งจำเป็นเริ่มต้นที่จะต้องนำไปใช้ในการประเมิน

สถานภาพการจัดการมูลฝอยของท้องถิ่น และวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหามูลฝอยในภาพรวมของจังหวัด (กรวิภา สุทธิ, 2552)

ประเทศไทยกำลังพัฒนาประเทศจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม จนทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเดิมของประชาชนในพื้นที่ โดยแต่เดิมพื้นที่ส่วนใหญ่ในชนบทใช้แหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรถูกเปลี่ยนเป็นนิคมอุตสาหกรรม มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องการใช้พื้นที่จำนวนมาก ต้องใช้แรงงานคนจำนวนมากเพื่อเพิ่มผลผลิตให้กับโรงงานอุตสาหกรรม เกิดการอพยพของแรงงานจากชนบทมาสู่เมือง มีการรวมตัวกันอยู่เป็นกระจุกกลายเป็นชุมชนอย่างหนาแน่นเป็นเมืองขนาดใหญ่ เมื่อมีการรวมตัวของชุมชนซึ่งปัญหามักตามมาอย่างมากมายคือ ปัญหาขยะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของประชากร ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์ของขยะมูลฝอย ในปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 15.04 ล้านตันหรือวันละ 41,213 ตันเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2550 ประมาณ 0.32 ล้านตัน หรือร้อยละ 2.18 โดยในเขตกรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะที่เก็บขนได้ประมาณวันละ 8,970 ตัน เขตเทศบาลเมืองและเมืองพัทยาควมามีประมาณวันละ 14,766 ตัน และนอกเขตเทศบาลประมาณวันละ 17,477 ตัน ด้านการจัดการขยะมูลฝอย พบว่ามีขยะที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องประมาณ 15,444 ตันต่อวัน หรือ ร้อยละ 37 ของปริมาณขยะทั่วประเทศ ในเขตกรุงเทพมหานครสามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ทั้งหมด ในเขตเทศบาลเมืองและเมืองพัทยามีสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลและสามารถเดินระบบได้แล้วจำนวน 107 แห่ง สามารถกำจัดได้ประมาณ 5,240 ตันต่อวัน (ร้อยละ 35 ของปริมาณขยะในเขตเทศบาล) ส่วนนอกเขตเทศบาล สามารถกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลได้เพียง 1,234 ตันต่อวัน (ร้อยละ 7 ของปริมาณขยะนอกเขตเทศบาล) (กรมควบคุมมลพิษ, 2551) ในปี พ.ศ. 2553 ปริมาณที่เกิดขึ้นได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 38 หรือ 5.8 ล้านตัน จาก 15 ล้านตันทั่วประเทศ และเช่นเดียวกัน ๒ ปีที่ผ่านมา ไม่มี

การจัดสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยเพิ่มเติม (กรมควบคุมมลพิษ, 2553)

องค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง มีพื้นที่ในเขตความรับผิดชอบทั้งสิ้น 23.82 ตารางกิโลเมตร หรือ 14,000 ไร่ และหมู่บ้านในเขตปกครอง 9 หมู่ จากการรวบรวมข้อมูล ตำบลบางนาง มีประชากรรวมทั้งสิ้น 5,370 คน แยกออกเป็นครัวเรือนทั้งสิ้น 1,701 ครัวเรือน ประชากรชาย จำนวน 2,657 คน ประชากรหญิง จำนวน 2,713 คน ซึ่งตำบลบางนางเดิมมีสภาพความเป็นอยู่แบบชนบทเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และปัจจุบันประชากรส่วนหนึ่ง ได้เลิกประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากประสบปัญหาในด้านผลผลิตตกต่ำ จึงมีการปรับตัวมาทำอาชีพอื่น เช่น ห้างค้าขาย เป็นต้น ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย ทำให้ประชากรหันมาประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งยังมีประชากรแฝงเข้ามาจำนวนมาก ได้แก่ บริเวณที่ทำการก่อสร้าง นิคมอุตสาหกรรม ได้มาทำเกษตรพื้นที่สำหรับปลูกที่อยู่อาศัยชั่วคราว แต่ยังมีประชากรอีกส่วนหนึ่งที่เปลี่ยนจากการประกอบอาชีพทางเกษตรมาเป็นการเลี้ยงสัตว์น้ำแกวช และน้ำจืดแทน ซึ่งประชากรเหล่านี้ถือเป็นประชากรหลักที่ผลิตขยะมูลฝอยและเพิ่มภาระในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง (องค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง, 2553)

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่สำคัญของคนในชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องดำเนินการให้เรียบร้อยและเหมาะสมกับพื้นที่ที่รับผิดชอบ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางมีแนวโน้มของการเจริญเติบโตทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งผู้ศึกษาเป็นประชาชนในตำบลบางนาง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชน และแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางนางอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายแผนงานในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี และสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทั้งการศึกษาสภาพ และปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทั้งการศึกษาการจัดการขยะในชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีจำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่บ้านเนินถาวร หมู่ที่ 2 หมู่บ้านดอนแสนสุข หมู่ที่ 3 หมู่บ้านบางแสม หมู่ที่ 4 หมู่บ้านบางนาง หมู่ที่ 5 หมู่บ้านบางสมัน หมู่ที่ 6 หมู่บ้านใน หมู่ที่ 7 หมู่บ้านเนินตาพูน หมู่ที่ 8 หมู่บ้านอินทลาด หมู่ที่ 9 หมู่บ้านเนินสระ

3. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาค้นคว้าได้เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์-เมษายน พ.ศ. 2554

หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. ปริมาณมูลฝอย

ธเรศ ศรีสถิตย์ (2553) ได้กล่าวว่า จากการสำรวจปริมาณมูลฝอยในประเทศไทยของกรมควบคุมมลพิษที่ผ่านมาพบว่า ปริมาณมูลฝอยได้เพิ่มขึ้นจาก 10.8 ล้านตัน (29,540 ตัน/วัน) ในพ.ศ. 2535 เป็น 14.7 ล้านตัน (40,332 ตัน/วัน) ในพ.ศ. 2550 โดยมีเพียง พ.ศ. 2548 เท่านั้นที่มีปริมาณมูลฝอยลดลงจาก พ.ศ. 2547 เนื่องจากปริมาณมูลฝอยในกรุงเทพมหานครมีปริมาณลดลง และจากรายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย โดยกรมควบคุมมลพิษ (2551) พบว่า มูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2550 ซึ่งมีปริมาณ 40,332 ตัน/วัน เป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร 8,532 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 21 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ ส่วนมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลและเมืองพัทยา มีปริมาณ 13,600 ตัน/วัน หรือประมาณร้อยละ 34 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ และมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นนอกเขตเทศบาลหรือในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณวันละ 18,200 ตัน/วัน หรือประมาณร้อยละ 45 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ

2. ประเภทของขยะมูลฝอย

วรัญญา ชนะสงคราม (2549) พบว่า ประเภทของขยะมูลฝอยในพื้นที่อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามลักษณะกิจกรรมของแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย

1. มูลฝอยจากบ้านเรือน ได้แก่ มูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมในครัวเรือน รวมทั้งมูลฝอยที่เกิดจากการเตรียมอาหาร การทำความสะอาด การเผาไหม้เชื้อเพลิง มูลฝอยจากการทำสวนไร่นา เสื้อผ้าเก่า เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทิ้งแล้ว บรรจุกัมพูและหนังสือพิมพ์ ในชุมชนที่มีรายได้ต่ำ มูลฝอยจากบ้านเรือนจะมีองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นเศษอาหารและของเสียประเภทแก้ว ในขณะที่ชุมชนที่มีรายได้สูงกว่าจะมีสัดส่วนส่วนใหญ่เป็นกระดาษ พลาสติก โลหะ แก้ว และผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว เป็นต้น

2. มูลฝอยจากสถานประกอบการ ได้แก่ มูลฝอย

จากร้านค้า สำนักงาน และสถานประกอบการอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน มูลฝอยประเภทนี้ส่วนใหญ่ประกอบด้วยบรรจุภัณฑ์ ของใช้สำนักงาน เศษอาหาร และมีลักษณะคล้ายกับมูลฝอยจากบ้านเรือน

3. มูลฝอยจากสถาบัน ได้แก่ มูลฝอยจากโรงเรียน สถานที่ราชการ มูลฝอยประเภทนี้มีลักษณะคล้ายกับมูลฝอยจากบ้านเรือนและจากสถานประกอบการ แม้โดยทั่วไปแล้วจะมีสัดส่วนของกระดาษมากกว่าเศษอาหารก็ตาม

4. มูลฝอยจากการกวาดถนน ส่วนใหญ่เป็นฝุ่นและเศษดิน นอกจากนี้ยังมีกระดาษโลหะและมูลฝอยอื่นๆ ที่เก็บได้จากถนนเป็นปริมาณต่างๆ กัน ซึ่งมูลฝอยประเภทนี้อาจรวมถึงตะกอนจากท่อน้ำและมูลฝอยจากบ้านที่นำมาทิ้งไว้ข้างถนน รวมทั้งซากของพืชและมูลสัตว์

5. มูลฝอยจากอุตสาหกรรม องค์ประกอบของมูลฝอยอุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับมูลฝอยจากสถานประกอบการและบ้านเรือน กล่าวคือมีบรรจุภัณฑ์พลาสติก กระดาษ และชิ้นโลหะ อย่างไรก็ตาม มูลฝอยจากอุตสาหกรรมอาจเป็นสารเคมีอันตราย ขั้นตอนการกำจัดมักต่างจากมูลฝอยไม่อันตราย และจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของมูลฝอยแต่ละประเภท มูลฝอยอันตรายมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนแหล่งน้ำภาคโลกบริโลก แหล่งน้ำธรรมชาติ และเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานกับมูลฝอย มูลฝอยพวกนี้อาจต้องผ่านการบำบัดเบื้องต้นก่อนเพื่อที่จะนำไปกำจัดบนพื้นดินต่อไป

3. การจัดการมูลฝอยแบบบูรณาการ

พระศ ศริศดิษฐ์ (2553) มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยแบบบูรณาการดังต่อไปนี้

1. การลดมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด หมายถึง การลดการเกิดมูลฝอย ณ แหล่งที่เกิดของมูลฝอย อาทิ บ้านเรือน อาคารสำนักงาน ตลาด ร้านค้า เป็นต้น โดยให้ความสำคัญต่อการลดการผลิตมูลฝอยที่เกิดโดยไม่จำเป็น เช่น การไม่ผลิตมูลฝอยประเภทกระดาษในสำนักงานโดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบคอมพิวเตอร์ทดแทน เป็นต้น ส่วนบ้านเรือนใช้วิธีลดมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด คือลดการผลิตมูลฝอยลงให้เหลือน้อยที่สุด และเมื่อเกิดมูลฝอยขึ้นต้องทำการคัดแยกออกโดยไม่ทิ้งออกไปให้เทศบาล

นำไปกำจัดทั้งหมด และนำมูลฝอยที่คัดแยกไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น มีการคัดแยกกระดาษบรรจุภัณฑ์สินค้าที่บริโภค เช่น กล่องกระดาษ ห่อสินค้า ผู้ใช้แยกเศษกระดาษเพื่อรวบรวมไปหมუნเวียนกลับมาใช้ใหม่ เศษอาหารบางส่วนถูกนำไปเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในบ้านเรือนจะลดลงอย่างชัดเจน

2. การคัดแยก เป็นการแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือมีคุณค่าที่จะเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตได้ ทั้งนี้การแยก ณ แหล่งกำเนิดสามารถดำเนินการได้ง่ายกว่าการคัดแยก ณ บริเวณสถานที่กำจัด ซึ่งมีความหลากหลายของประเภทมูลฝอยมากเกินไป การคัดแยกมูลฝอยตามองค์ประกอบทางกายภาพเป็นการช่วยให้ง่ายต่อการเก็บขนและรวบรวมหรือแยกตามวัสดุที่สามารถนำไปแปลงเป็นผลผลิตอย่างอื่นได้เช่น การคัดแยกเศษอาหารเพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก เพื่อการเกษตรกรรมหรือนำไปเลี้ยงสัตว์หรือแม้แต่การผลิตก๊าซชีวภาพจากสารอินทรีย์ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการทำความสะอาดก่อนนำไปใช้งาน เป็นต้น แม้แต่การคัดแยกมูลฝอยอันตรายออกจากมูลฝอยทั่วไปทำให้สามารถกำจัดมูลฝอยทั่วไปได้อย่างปลอดภัยโดยปราศจากการปนเปื้อนจากมูลฝอยอันตราย ซึ่งการคัดแยกมูลฝอยที่พบเห็นตามเทศบาลต่างๆ เป็นดัง 3 ใบ คือ

ถึงมูลฝอยทั่วไป เช่น เศษอาหาร สารอินทรีย์
ถึงมูลฝอยแห้ง เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ
ถึงมูลฝอยอันตราย เช่น หลอดไฟ สารเคมี

3. การใช้ซ้ำ เป็นการนำสิ่งของบางส่วนที่ต้องทิ้งมาใช้ซ้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้งาน อาทิ ขวด แก้ว ขวดพลาสติก กล่องโลหะ โดยไม่ต้องไปหาซื้อมาใช้ใหม่ การใช้ซ้ำเป็นการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการแปรรูปหรือขึ้นรูปใหม่

4. การหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการแปรเปลี่ยนมูลฝอยที่ได้ทำการคัดแยกแล้วผลิตโดยผ่านกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งแล้วเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น การหลอมแก้วขึ้นรูปใหม่โดยใช้ขวดเก่า การทำกระดาษจากเศษกระดาษที่ใช้แล้ว ทั้งนี้จะได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์ที่ไว้สดใหม่ นอกจากนั้น การหมุนเวียนนำกลับมาใช้ยังหมายถึงการแปรเปลี่ยนให้ได้ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่เป็นพลังงานความร้อนโดยการเผา

การหมักให้ได้ก๊าซที่เป็นเชื้อเพลิง การทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น ซึ่งกระบวนการนี้จะต้องพิจารณาจากลักษณะของมูลฝอยในการนำไปแปรรูป เช่น การนำเศษอาหารสารอินทรีย์ไปผลิตเป็นปุ๋ยหมักหรือการนำไปหมักให้เกิดเป็นก๊าซชีวภาพมีเทน ซึ่งมูลฝอยดังกล่าวจะต้องผ่านกระบวนการคัดแยกที่ดี

5. การกำจัด เป็นกิจกรรมขั้นสุดท้ายที่ดำเนินการกับมูลฝอยที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไปมีทางเดียวคือการฝังกลบในหลุมฝังกลบที่ปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในการกำจัดแบบฝังกลบมักจะเป็นพวกกลุ่มที่ไม่เน่าเปื่อย ไม่ติดไฟและไม่อันตราย เพราะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ถูกคัดแยกออกไปหมดแล้ว สุดท้ายปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นถูกลดปริมาณลงให้เหลือน้อยที่สุดที่ต่อนำมากำจัดแบบฝังกลบในดินโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

4. การมีส่วนร่วมของประชาชน

1. หลักทฤษฎีของการมีส่วนร่วมของประชาชน สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2549) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ (สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549)

2.1 ขั้นเตรียมการ โดยจะต้องกำหนดทีมงานหรือผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบสถานการณ์ภายในหน่วยงาน

ที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ และประเมินสถานการณ์สาธารณะ เช่น กำหนดระดับความสนใจของสาธารณะหรือชุมชนในพื้นที่ที่ต้องตัดสินใจ

2.2 ขั้นการวางแผน จากข้อมูลต่าง ๆ ในขั้นการเตรียมการ ทีมงานต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกำหนดผู้มีส่วนได้เสียและวิเคราะห์ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนนำมาเขียนแผนการมีส่วนร่วม

2.3 ขั้นนำไปสู่การปฏิบัติ หลังจากมีแผนการมีส่วนร่วมต่อไปคือการดำเนินการตามแผนซึ่งต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีสาธารณะต้องตัดสินใจว่าจะจัดที่ใด ใครเป็นวิทยากร เป็นต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบเกี่ยวกับนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยสภาพและปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง อ.พานทอง จ.ชลบุรี โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน และ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน ได้แก่ กำนัน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 คน กลุ่มคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน กลุ่มพนักงานส่วนตำบล จำนวน 2 คน ได้แก่ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ได้แก่ ปลัด จำนวน 1 คน ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5 จำนวน 1 คน

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

การกำหนดรหัส	อายุ (ปี)	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ตำแหน่ง	ระยะเวลา ในการดำรง ตำแหน่ง	ระดับการศึกษา
GOVERNMENT (GO1)	47	ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วน ตำบล	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางนาง	3 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 6
AUTHORITY (AU1)	41	พนักงานส่วนตำบล	ปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางนาง	12 ปี	ปริญญาโท
AUTHORITY (AU2)	42	พนักงานส่วนตำบล	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นโยบายและแผน 5	5 ปี	ปริญญาตรี
VILLAGE HEADMAN (VH1)	54	ผู้นำชุมชน	กำนันตำบลบางนาง	2 ปี 4 เดือน	มัธยมศึกษาปีที่ 6
LEADER (LD1)	44	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1	2 ปี 4 เดือน	มัธยมศึกษาปีที่ 3
LEADER (LD2)	43	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2	4 ปี	ปวช.
การกำหนดรหัส	อายุ (ปี)	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ตำแหน่ง	ระยะเวลา ในการดำรง ตำแหน่ง	ระดับการศึกษา
LEADER (LD4)	55	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4	9 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 3
LEADER (LD5)	44	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5	2 ปี	ปริญญาตรี
LEADER (LD6)	57	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6	2 ปี	ประถมศึกษาปีที่ 6
LEADER (LD7)	61	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7	10 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 3
LEADER (LD8)	57	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8	12 ปี	ประถมศึกษาปีที่ 6
LEADER (LD9)	59	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9	7 ปี	มัธยมศึกษาปีที่ 3

การวิเคราะห์นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางจะมีแนวทางในการดำเนินการจัดระเบียบขยะ และตั้งแยกขยะ ดำเนินการสรรหาบุคลากรมาทำหน้าที่ในการจัดการขยะ และออกข้อบังคับในการจัดการขยะ เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย สำหรับการวางแผนหรือจัดเตรียมแผนงานเพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าวทำโดย จัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคม เพื่อเป็นการให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและทำการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผนพัฒนาโดย

งบประมาณดังกล่าวได้มาจากการจัดเก็บภาษีที่เป็นหน้าที่ตามกฎหมาย จากนั้นจัดประชุมสภา อบต. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนา อบต. พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการทำงาน และรายงานผลการดำเนินงานให้สภาอบต. ทราบ และประชาชนทราบ ส่วนในการรับรู้และความคิดเห็นต่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลบางนางในด้านพนักงานส่วนตำบล และผู้นำชุมชน พบว่า ด้านพนักงานส่วนตำบล มีการรับรู้ต่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลเป็นอย่างดี อยากขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการชี้แจงและดำเนินการจัดการขยะในชุมชน

ตามนโยบาย โดยจะให้ความรู้ในการคัดแยกขยะกับชุมชน และจะให้มีการเก็บขยะในชุมชนทุกวัน ส่วนด้านผู้นำชุมชนในบางหมู่บ้านได้มีการแจ้งให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับนโยบายการจัดการขยะในชุมชน และข้อบังคับเกี่ยวกับขยะของประชาชนแล้ว แต่บางหมู่บ้านก็ยังไม่ได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบายและข้อบังคับของตำบล และผู้นำชุมชนกับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางก็มีความคิดเห็นอยากให้ทางอบต.เร่งดำเนินการจัดซื้อรถขยะกับถังขยะโดยเร็วที่สุด

การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง พบว่าจิตประชาชนมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไปการทำเกษตรกรรมไม่ได้ผล จึงมีการปรับตัวทำอาชีพอื่น เช่น ทำห้องเช่า ทำการค้าขาย เป็นต้น ประกอบกับมีบริษัทที่ทำการก่อสร้าง นิคมอมตะนครเข้ามาเช่าพื้นที่ จึงทำให้มีประชากรแฝงเข้ามาจำนวนมาก ซึ่งการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรมและประชากรแฝงทำให้เกิดปัญหาทางด้านขยะมูลฝอย ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางจึงได้มีการออกข้อบัญญัติตำบล เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. 2553 ซึ่งปัจจุบันนี้ยังไม่มียกบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ทำให้เกิดการทิ้งขยะไม่เป็นที่ โดยแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญ มาจากบ้านเรือนมากที่สุดซึ่งเป็นขยะที่เกิดจากการใช้ชีวิตประจำวัน รองลงมาเป็นร้านค้า/ร้านขายของทั่วไปซึ่งเป็นขยะจากสินค้าที่อยู่ภายในร้านและร้านอาหารเป็นขยะจากวัตถุดิบที่ซื้อมาและสิ่งที่เหลือหลังจากประกอบอาหาร ซึ่งวิธีการจัดการขยะในปัจจุบันของเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีสถานที่กำจัดขยะ ยังไม่มีรถในการจัดเก็บขยะตามแหล่งชุมชนและถังขยะประจำจุดต่าง ๆ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะกำจัดขยะมูลฝอยโดยการคัดแยกและจัดเก็บขยะมูลฝอยกันเอง แล้วเอาไปเผาหรือฝังกลบในพื้นที่ของตน ซึ่งสามารถสรุปวิธีการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การลดและการคัดแยกขยะแหล่งกำเนิดประชาชนในชุมชนยังไม่มีดำเนินการลดปริมาณขยะมูลฝอย แต่มีเลือกใช้สินค้าที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์แก่ผู้ผลิตได้ เช่น

ขวดน้ำหวาน หรือขวดน้ำปลา จะมีการนำมาแลกขวดการซื้อครั้งต่อไป และมีการคัดแยกขยะประเภท ขวดพลาสติก ขวดแก้ว ถุงพลาสติก และกล่องกระดาษ เป็นต้น ซึ่งขยะเหล่านี้มาจากบ้านเรือน ร้านค้า หรือโรงเรียน โดยจะนำไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่าและขยะพวกเศษอาหารต่างๆ จะนำไปให้อาหารปลา

2. การกักเก็บรวบรวมในปัจจุบันประชาชนในตำบลบางนางจะนำขยะมูลฝอยไปทิ้งเอง ซึ่งในอนาคตทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางจะมีการนำภาชนะรองรับไปไว้ตามแหล่งกำเนิดต่าง ๆ อันได้แก่ บริเวณที่พักอาศัย สถาบันการศึกษาตลาดสด และแหล่งชุมชนต่างๆ เพื่อนำมารวบรวมไว้ยังจุดพักขยะก่อน แล้วจึงขนถ่ายใส่รถเก็บขยะ เพื่อที่จะขนส่งต่อไปยังสถานที่ฝังกลบโดยรถเก็บขยะจะนำไปกำจัดทำลายยังสถานที่ฝังกลบเพื่อป้องกันการเน่าเหม็นของขยะรวมทั้งเพื่อให้มีขยะตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ให้น้อยที่สุดด้วย

3. การขนส่ง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางจะนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ภายในชุมชนขนถ่ายไปยังสถานที่ฝังกลบที่บ้านบึง ซึ่งเส้นทางในการเดินทางรถเก็บขยะจะใช้เส้นทางหลัก และตามซอยต่าง ๆ ที่รถเข้าถึง ส่วนจำนวนเที่ยวหรือระยะเวลาในการเก็บจะต้องมีการทดลองเก็บขยะก่อนว่าในแต่ละวันมีปริมาณขยะที่คัน สามารถให้บรรจุในรถได้เท่าไร บรรทุกได้กี่เที่ยว และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเท่าไร เพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุดกับประชาชน

4. การแปรสภาพ โดยส่วนใหญ่แล้วประชาชนในชุมชนยังไม่มีมีการแปรสภาพขยะมูลฝอยไปเป็นปุ๋ยหมัก หรือนำวัสดุเหลือใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์อีก แต่มีบางครัวเรือนที่นำขยะไปทำปุ๋ยจุลินทรีย์ เพื่อนำไปปรับสภาพน้ำในบ่อปลา

5. การกำจัดหรือการทำลาย ประชาชนส่วนใหญ่จะนำขยะที่เหลือจากการคัดแยกขยะแล้วไปกำจัดโดยการเผาหรือฝังกลบยังพื้นที่ของตนเอง ซึ่งวิธีที่กำจัดขยะในปัจจุบันยังเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางจึงกำลังดำเนินการนำขยะมูลฝอยไปกำจัดยังบ่อกำจัดขยะที่บ้านบึง ซึ่งมีระบบการฝังกลบอย่างถูกต้องหลักสุขาภิบาล โดยทางบ่อกำจัดขยะจะมีการ

คัดแยกขยะที่ใช้ได้ก่อนนำไปฝังกลบ

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางหลายด้าน ซึ่งมักจะเกิดปัญหาหลัก ๆ คือ ปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีวิธีการกำจัดขยะมูลฝอย

ที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ และมีการเผาขยะที่ทำให้เกิดควันและกลิ่นรบกวน อีกทั้งยังขาดภาชนะรองรับขยะมูลฝอยและขาดบุคลากรในการทำหน้าทีจัดการขยะมูลฝอย

ตารางที่ 4-4 สรุปปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง

ปัญหาและอุปสรรค	GO1	AU1	AU2	VH1	LD1	LD2	LD4	LD5	LD6	LD7	LD8	LD9	รวม (คน)
1. ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
2. ขาดภาชนะรองรับขยะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
3. ไม่มีสถานที่ในการกำจัดขยะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
5. ประชาชนกำจัดขยะไม่ถูกหลักสุขาภิบาล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
6. ประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
7. ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่จัดการขยะมูลฝอย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
8. บุคลากรยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการขยะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
9. ยังไม่มีการแปรสภาพขยะมูลฝอย	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	11

การจัดการขยะมูลฝอยจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง สรุปในแต่ละด้านดังนี้

ด้านผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางคิดว่าไม่มีปัญหาในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชน เพราะว่ามีกฎระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะ ซึ่งจะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

ด้านพนักงานส่วนตำบล จะมีการอบรมเจ้าหน้าที่ในแผนกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ให้มีความรู้ในการคัดแยกขยะและการกำจัดขยะที่ถูกวิธี พร้อมทั้งส่งเสริมหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้และมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ และกำจัดขยะที่ถูกต้องตาม

หลักสุขาภิบาล นอกจากนี้ยังอยากของงบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามาช่วยในการจัดการขยะของตำบลบางนาง

ด้านผู้นำชุมชน อยากให้มีการเร่งดำเนินการซื้อรถขยะ และถังขยะเข้ามาจัดการกับขยะในชุมชน พร้อมทั้งจัดทำป้ายการทิ้งขยะให้ถูกที่และรณรงค์การกำจัดขยะที่ถูกวิธี อีกทั้งยังอยากให้ภาชนะรองรับถังขยะเพื่อป้องกันสุนัขมาคุ้ยขยะ และอยากให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางงบประมาณมาช่วยประชาชนในเรื่องค่าใช้จ่ายหรืออัตราค่าธรรมเนียมในการเก็บหรือขนถ่ายขยะ แต่ถ้ายังไม่มี การซื้อรถขยะ หรือถังขยะ อยากให้ซื้อวงโคมาเผาขยะในชุมชนก่อน เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางจะมีแนวทางในการดำเนินการจัดซื้อจัดเก็บขยะ และถังแยกขยะ ดำเนินการสรรหาบุคคลากรมาทำหน้าที่ในการจัดการขยะ และออกข้อบังคับในการจัดการขยะ เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ซึ่งเป็นเพียงแนวทางในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน แต่ยังไม่มีการกำหนดนโยบายเป็นนามธรรมที่ชัดเจน ซึ่งการกำหนดนโยบายการจัดการมูลฝอยควรกำหนดให้ครอบคลุมทั้งในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อ้างถึงใน ทรัพย์ ศรีสติชัย, 2553) สำหรับการวางแผนหรือจัดเตรียมแผนงานเพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลบางนางทำโดยมีนโยบายที่กำหนดขึ้นไปผ่านสภาอบต. และจัดประชุมประชาคมโดยมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และประชาชนเข้าร่วมประชุมด้วยว่าผ่านความเห็นชอบหรือไม่ ซึ่งการประชุมจะให้ทุกคนออกความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรวิภา สุทธิ (2552) พบว่า มีการวางแผนในการจัดการขยะมูลฝอย ให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเอง รวมทั้งควรเข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มเติมเพื่อเสนอความคิดเห็นในร่างข้อบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบชุมชนและสิ่งปฏิกูลของท้องถิ่นด้วย ส่วนในการรับรู้และความคิดเห็นค่อนนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลบางนางพบว่า ด้านผู้นำชุมชนในบางหมู่ได้มีการแจ้งให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับนโยบายการจัดการขยะในชุมชน และข้อบังคับเกี่ยวกับขยะของประชาชนแล้ว แต่บางหมู่ก็ยังไม่ได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบายและข้อบังคับของตำบล และผู้นำชุมชนกับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางก็มีความคิดเห็นอยากให้ทางอบต.เร่งดำเนินการจัดซื้อรถขยะกับถังขยะโดยเร็วที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บวร มูลสระคู (2549) พบว่าการรับรู้นโยบายการจัดการขยะของอบต. ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงการณรงค์ด้านการรักษาความสะอาด คิดเป็นร้อยละ 60 โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่ไม่ทราบเรื่องการรณรงค์ด้านการลดปริมาณขยะของอบต. คิดเป็นร้อยละ 53.9 และความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของอบต. พบว่า เห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องจัดตั้งถังขยะมีความเหมาะสม ร้อยละ 64.4

การวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นจึงทำให้เกิดขยะมูลฝอยประเภทขวดพลาสติก ถุงพลาสติก เศษอาหารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรวิภา สุทธิ (2552) พบว่า สภาพขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ครัวเรือนทิ้งขยะมูลฝอยประเภทขยะแห้ง รกรุงลงมาเป็นขยะมูลฝอยประเภทขยะเปียก และขยะรีไซเคิลนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเรศ ศรีสติชัย (2553) ที่กล่าวว่า จากการสำรวจปริมาณขยะมูลฝอยในประเทศไทยของกรมควบคุมมลพิษที่ผ่านมามีแนวโน้มว่าปริมาณขยะมูลฝอยได้เพิ่มขึ้นจาก 10.8 ล้านตัน ในพ.ศ. 2535 เป็น 14.7 ล้านตัน ใน พ.ศ. 2550 และจากรายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย โดยกรมควบคุมมลพิษ (2551) พบว่ามูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2550 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณวันละ 18,200 ตัน/วัน หรือประมาณร้อยละ 45 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศซึ่งวิธีการกำจัดขยะของประชาชนส่วนใหญ่จะนำขยะที่เหลือจากการคัดแยกขยะแล้วไปกำจัดโดยการเผา หรือฝังกลบยังพื้นที่ของตนเอง จึงยังเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชร รักบุตร (2552) พบว่า ในปัจจุบันการดำเนินการด้านขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เนื่องจากยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะภายในพื้นที่ ยังไม่มีรถในการจัดเก็บขยะตามแหล่งชุมชนและถังขยะประจำจุดต่าง ๆ ซึ่งการจัดเก็บขยะส่วนใหญ่ประชาชนในชุมชนจะช่วยกันจัดเก็บขยะภายในชุมชนของตน โดยขยะที่ประชาชนจัดเก็บจะนำไปฝังกลบหรือทำลายโดยการเผา ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีปัญหาด้านหลักๆ คือ ปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ และมีการเผาขยะที่ทำให้เกิดควันและกลิ่นรบกวน อีกทั้งยังขาดภาชนะรองรับขยะมูลฝอยซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชร รัชบุตร (2552) พบว่า ปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง ในส่วนของประชาชนยังทิ้งขยะไม่เป็นที่ เนื่องจากไม่มีถังขยะ สถานที่หรือจุดทิ้งขยะที่เหมาะสมยังทิ้งขยะตามทางสาธารณะทั่วไป ทำให้เกิดความสกปรก คูไม่สะอาดตา ปัจจุบันต้องทำลายขยะกันเอง เช่น การเผา และยังสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของวัชร บำรุงศรี (2549) พบว่า มีปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกลักษณะพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยมีไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น อันเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มของจำนวนประชากร เจ้าหน้าที่กำจัดขยะมีไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะ ประชาชนในท้องถิ่นยังกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกลักษณะด้วยตนเอง เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชร รัชบุตร (2552) พบว่าในกลุ่มผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง มีความต้องการเร่งด่วนในเรื่องสถานที่ทิ้งขยะที่ห่างไกลจากชุมชน และต้องการถังขยะ รถขยะ โดยวางแผนทำการจัดซื้อรถขยะเพื่อให้บริการภายในชุมชน จัดถังขยะภายในหมู่บ้านให้เพียงพอ กับความต้องการของชุมชนอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนในการกำจัดและคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี และองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางควรมีแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามแนวทางงานวิจัยของกรวิภา สุทธิ (2552) พบว่ามีแนวทางด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน โดยให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ด้านการจัดองค์กร โดยกำหนดโครงสร้างงานแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน ด้านการจัดบุคลากร โดยสรรหามูลค่าการที่มีความรู้เฉพาะด้านด้านงบประมาณ โดยจัดตั้งงบประมาณสมทบการดำเนินงาน และขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ และด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอยและนอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางนางควรมีการจัดการมูลฝอยแบบบูรณาการตามแนวคิดของทฤษฎีสถิตย (2553) ที่กล่าวว่าควรลดมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด มีการคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยให้ถังแยก 3 ใบ มีการนำสิ่งของบางส่วนที่ต้องทิ้งมาใช้ซ้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์ มีการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัดสำหรับขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง ควรกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวางแผนในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในเชิงรุกลงสู่ชุมชนให้มากขึ้น โดยจัดงบประมาณสำหรับปัญหาขยะโดยตรง ควรมีการกำหนดกิจกรรม และวิธีการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของข้อมูลจริง

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบางนางควรมีนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการ 5 ขั้นตอน คือ การลดมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด การคัดแยก การใช้ซ้ำ การหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัด มากกว่าการมาคอยจัดการขยะมูลฝอยซึ่งจะเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกวัน และเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ

2. พนักงานส่วนตำบล

2.1 ควรมีการพัฒนาบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อเพิ่มความรู้ ความชำนาญในงาน วิทยุทัศน์ และคุณธรรมในการบริหารงาน โดยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ให้แก่บุคลากรเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

2.2 พนักงานส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาของพื้นที่ให้เห็นถึงแนวโน้มและความจำเป็นในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังควรชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับหากมีการดำเนินโครงการ ผลเสียของการไม่ดำเนินโครงการ และความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่จะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์

2.3 ควรมอบหมายให้พนักงานส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินประเมินและติดตามผลการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยทุกขั้นตอน

3. กลุ่มผู้นำชุมชน

3.1 ควรจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ โดยจัดให้มีอาสาสมัครในชุมชนหรือโรงเรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดประกวดหมู่บ้านสะอาด โรงเรียนหรือชุมชนปลอดขยะ โครงการทำน้ำหมักจุลินทรีย์ ปุ๋ยหมัก เป็นต้น

3.2 กลุ่มผู้นำชุมชนควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน แจกข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ

3.3 ควรส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มในชุมชนเพื่อทำการคัดแยกขยะมูลฝอย การนำขยะไปขายเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน และส่งเสริมการมีสภาพขยะมูลฝอยในชุมชนให้นำกลับมาใช้ใหม่ เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงวิธีการทำงาน การจัดสายงานบังคับบัญชา การติดตามและประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอย

2. ศึกษารูปแบบหรือวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับองค์กรท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เพราะแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละพื้นที่จะมีปัจจัยและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละท้องถิ่นได้เลือกรูปแบบหรือวิธีการที่เหมาะสมและข้อจำกัดแต่ละพื้นที่

3. ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ (คพ.). (2551). *สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2551*. วันที่ค้นข้อมูล 2 มกราคม 2554, เข้าถึงได้จาก <http://www.pcd.go.th>.
- _____. (2553). *สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี ๒๕๕๓*. วันที่ค้นข้อมูล 2 มกราคม 2554, เข้าถึงได้จาก <http://www.pcd.go.th>.
- กรวิภา สุทธิ. (2552). *แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการและประเมินผลโครงการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธเรศ ศรีสถิตย์. (2553). *วิศวกรรมการจัดการมูลฝอยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวร มูลสระสูง. (2549). *ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนแบบมีส่วนร่วมองค์การบริหารส่วนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการและพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- วรัญญา ชนะสงคราม. (2549). *การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการฝังกลบขยะมูลฝอย กรณีศึกษา: อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชร รัชกบุตร. (2552). *แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง อำเภอนครไทย จังหวัดมหาสารคาม*. ปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิระ บำรุงศรี. (2549). *องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกับการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย: ศึกษากรณีจังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2549). *แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ยูโรกราฟิก จำกัด.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง. (2553). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2554-2556) องค์การบริหารส่วนตำบลบางนาง*. ชลบุรี: องค์การฯ.